

AVUSTRALYA EĞİTİM SİSTEMİ

Mustafa YALÇINKAYA*

I. GİRİŞ

Avustralya, eski bir kıta üzerinde kurulu oldukça genç bir ülkedir. 1788'de Avrupalılar Avustralya'ya yerleştiklerinde, yaklaşık 1030 Avrupalı ve tahmini olarak da 300.000 Avustralya yerlisi vardı. Bugünkü Avustralya ise, 7.682.300 km² büyüklüğündeki kıta topraklarında 15.6 milyonun üstünde nüfuslu bir ülkedir (Australian Government Publishing Service, s. 31).

Avustralya kıtaların en küçüğü ve dünyadaki adaların en büyüğüdür. İngiliz Uluslar Topluluğu üyesi olan bu ülkenin başşehri Canberra'dır. New South Wales (Yeni Güney Wales veya Yeni Güney Gal), Victoria, Queensland, Güney Avustralya, Batı Avustralya ve Tasmanya olarak adlandırılan altı eyaletten kurulu bir federasyondur. Federal yasama gücü, İngiltere tacını temsil eden genel vali ile Federal Parlamento arasında bölüşülmüştür (Meydan Larousse, s. 904, 910).

Herşeyden önce bir tarım ülkesi olan bu ülke, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra sanayileşmede de hayret verici bir gelişme göstermiştir. Eğer hayat seviyesi, konfor malları donatımı bakımından değerlendirilecek olursa, Avustralya dünyada ABD'den sonra ikinci gelir. Ayrıca Avustralya, ücretlilere dünyanın en ileri sosyal mevzuatını uygulayan bir ülkedir (Meydan Larousse ss. 908-909).

Avustralya Eğitim Sisteminin Tarihi Gelişmesi:

Kıtanın en eski sakinleri, İngiltere'den uzaklaştırılan mahkûmlardı. Bunların bir kısmı sabıkalı kimselerdi; fakat, çoğu oldukça iyi eğitim görmüş siyasî suçlulardı. Bunlar ve sayıları hızla artan serbest göçmenler, kendileriyle birlikte Britanya'nın kültür ve eğitim geleneklerini de birlikte getirdiler ve yeni memlekette okulların gelişmesi, İngiltere'deki gelişmelerin genel gidişini izledi (Crommer, Browne, s. 111).

* Eğitim Yönetimi-Planlaması Bölümü uzmanı.

Zamanın İngiliz usulüne göre ilk günlerde eğitim imkân ve vasıtalarının sağlanması dinî derneklere ve özel teşebbüse bırakılmıştı. 1862'de Victoria'da bütün okul işlerine bakmak üzere tek bir Eğitim Meclisi (Board of Education) kuruldu. Dinî kuruluşların eğitim konusunda birbirleri ile kavgaya varan anlaşmazlıkları ve hızla büyüyen kırsal alanın ihmale uğraması sonucunda, Victoria'da 1872'de merkezî bir sistemin kurulmasını sağlayan bir kanun çıkarıldı. Bu kanuna göre eğitim; parasız, mecburî ve lâik idi. Diğer eyaletler de sıra ile -Güney Avustralya ve Queensland 1872'de ve Batı Avustralya 1893'de- Victoria eyaletini izlediler. Her eyalette temel Eğitim Kanunları kabul edildikten sonra, eğitim faaliyetlerinin yönetimi, Eğitim Bakanlığının denetimi altında, daimî baş görevli olarak bir Eğitim Müdürü ile Eğitim Dairelerine verildi (Crammer, Browne, s. 113).

Yaklaşık olarak 1900 yılında eyalet eğitim sistemleri, kilise okullarının protestolarına rağmen, ortaöğretim alanını da içine almaya başladı. Çok geçmeden, her eyalette lise ve teknik okullar yaygınlaşmaya başladı (Crammer, Browne, s. 114).

1947'de, Avustralya'da merkezî sistemin pek fazla bir örnekliliğe sebep olduğu, okulların özgürlükten ve deneme yapmaktan yoksun bırakıldığı düşüncesiyle, Yeni Güney Gal Eyaleti'nin Murumbidgee dolaylarında ayrı bir eğitim bölgesi denemesine girişilmiştir. Bölgedeki eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi, Bölge Eğitim Müdürünün yetkisine bırakılmıştı. Bu hareketi daha sonra diğer eyaletler izledi. Söz konusu hareket, sonunda, İngilizlerin benimsediği tarz gibi, her eyalette merkezîyetçilik ile ademi merkezîyetçiliğin makul bir karışımı şeklinde gelişmeye başlamıştır. Bugün, yerel yönetime daha çok yetki verme anlamında ademi merkezîyetçilik yoktur; durumun, yetkinin merkez yönetiminden bölgesel yöneticilere devri olarak açıklanması belki daha iyi olur (Crammer, Browne, s. 114-115).

1945'de Uluslar Topluluğu Eğitim Dairesini kuran bir Eğitim Kanunu kabul edildi. Bu kanunla bir Üniversiteler Komisyonu'nun teşkiline imkân veren hüküm getirilmişti. Komisyonun başlıca görevleri, Avustralya silahlı kuvvetlerinin terhis edilen mensuplarına bir üniversite eğitimi sağlamak ve öğrencilere malî yardımda bulunmaktı. Eğitim Dairesi Müdürü aynı zamanda Üniversiteler Komisyonunun başkanı idi. 1959'da kabul edilen Eğitim Kanunu da 1945'dekinin bir benzeri idi; ancak, bu kanunda, yapı ve sorumluluk yönünden Üniversiteler Komisyonu'na benzeyen ve onun yerine geçen Uluslar Topluluğu Burslar Dairesi altında bir kuruluş ihdas edilmiştir (Crammer Browne, s. 121).

2. AMAÇLAR

Avustralya, altı eyalete ayrıldığından beri, eğitimin sınırlarının belirlenmesi, her eyaletin kendi sorumluluğu altında yürütülmektedir. Bunun için, eğitim sisteminin amaçlarını belirleyen merkezî bir otorite de yoktur. Her eyalet, farklı eğitim düzeyleri için uygun gördüğü amaçları zaman zaman kendisi düzenler. Eğitimin amacı, bireyin gelişmesi için gerekli olan şartları hazırlamaktır. Bu gelişme, sağlıklı bedensel gelişme ile bilgi, beceri ve davranış kazanmayı içerir. Birey ya da bireyin yaşadığı toplumun, belirlenen amaçlara ulaşması için gerekli tedbirler eğitimle alınır (World Survey of Education V, s. 141).

Avustralya Eğitim Konseyinde zaman zaman biraraya gelen çeşitli Eyaletlerin Eğitim Bakanları, Eyaletlerdeki eğitimin genel özelliklerini ilk olarak 1960'da yayınlanan bir raporda belirttiler. Daha sonra 1963'te bu raporun üzerinde yeniden bazı düzenlemeler yapıldı. "Avustralya Eğitiminin Bazı İhtiyaçlarının Raporu" olarak adlandırılan (A Statement of Some Needs of Australian Education) bu dökümanda, farklı Eyaletlerdeki eğitim amaçlarının genel özellikleri aşağıdaki şekilde özetlenmiştir (World Survey of Education V, s. 141):

1. Farklı yeteneklere ve çeşitli ihtiyaçlara sahip olan çocukların, bu yetenek ve ihtiyaçlarının karşılanması için planlama yapma,
2. Ekonomik, endüstriyel ve bilimsel bakımdan hızla değişen bir toplumun taleplerine genç neslin uyumunu sağlama,
3. Mesleğe hazırlık için, değişebilir ve esnek bir eğitim ortamı hazırlama.

Avustralya'da ilköğretim kurumlarından itibaren bütün okulların amaçları belirlenmiştir. Öğretim programları, çevrenin ve memleketin çeşitli alanlardaki ihtiyaçlarına göre üretici eleman yetiştirme amacını taşımaktadır. Öğretimde her konunun, laboratuvar ve atelyelerde deneyleri yapılmakta ve okulların amacına göre fertlerin hayatta ihtiyaç duyabilecekleri bilgi kendilerine kazandırılmaktadır. Gerek okuma çağında bulunan çocuklar, gerekse yetişkinler kendi istek ve kabiliyetlerine göre okullardan faydalanmaktadırlar. Bu sayede Avustralya okullarında işe göre eleman yetiştirilmekte, sosyal ve ekonomik hayat üzerinde mesleki ve teknik öğretimin büyük etkileri görülmektedir (Özalp, s. 5-6).

Bu kıtada teknik öğretimin amacı geniş ölçüde belirlenmiş ve İngiliz geleneğine uyularak iş üzerinde gerçek tecrübeye dayanan çalışma sistemi kabul edilmiştir. Avustralya teknik öğretim okullarında uygu-

lanmakta olan öğretim programları, bireylerin herhangi bir meslek, ticaret veya diğer maharet isteyen konular üzerinde ehliyetli, dirayetli meslek adamı olarak yetiştirilmeleri için gerekli teorik ve pratik bilgileri verme hedefini gütmektedir (Özalp, s. 51).

3. AVUSTRALYA EĞİTİM SİSTEMİNİN YAPISI

Avustralya'da Tasmanya eyaleti hariç bütün eyaletlerde zorunlu öğrenim süresi 6-15 yaş arasındadır. Tasmanya'da ise bu süre 6-16 yaş arasındaki çocuklar için zorunludur. Çocukların çoğu devlet okullarında öğrenim görürler. Öğretim ilk ve orta düzeylerde parasızdır. İngilizce konuşmayan mülteci ve göçmen çocuklarına İngilizce öğretmek için eyalet ve bağımsız eğitim yetkilileri tarafından özel öğretmenler tutulur. Bu öğretimde kullanılan ders araçları Federal Eğitim Dairesi tarafından geliştirilir. 1984 yılında 2.260.000'dan fazla çocuk 7544 devlet okulunda kayıtlı idi. Devlet okullarında bu yılda görevli öğretmen sayısı ise 155.400'dür. 1984'de resmî olmayan ilk ve ortaokul sayısı 2454'dür. Bu okulların çoğunun idaresi dinsel mezhepler tarafından yürütülür. Yaklaşık 50450 öğretmen, bu okullarda kayıtlı olan 760.000 öğrenciyi okutur. Bu çocukların yüzde 76'sı Katolik okullarında kayıtlıdır. Resmî olmayan okulların genellikle öğretim ücretini taksitle tahsil ederler (Australian Information Service, ss. 1-2, Australian Government Publishing Service, s. 60).

3.1. Okul Öncesi Eğitim

Avustralya'da çocukların çoğunluğu, zorunlu öğrenime başlama yaşı olan 6 yaşından önce okula başlar ve çoğu okul sistemi içinde yer alan okul öncesi eğitim merkezlerine devam eder (Australian Information Service, s. 1).

Okulöncesi eğitim merkezlerine genellikle dört yaşındaki çocuklar kaydedilir. Bu okullarda günde iki devre olarak, iki ya da üç saatlik eğitim verilir. Bütün eyaletlerde Victoria hariç, okul öncesi eğitimden eğitim daireleri sorumludur ve Avustralya'nın her tarafında okul öncesi eğitime ilgi vardır. Gündüz bakım evlerinde bebeklere anasınıfı çocukları gibi bakılır. Gündüz bakım evleri genellikle büyük şehirlerde bulunur. Bu kurumlar ticarî temel üzerinde işletilir, ya da aileler, yerel idareler ve kâr gayesi gütmeyen dernekler tarafından yürütülür. Gündüz bakım evlerinin ruhsatları devlet yetkilileri tarafından verilir (Australian Information Service, s. 1).

3.2. İlköğretim

İlköğretim genellikle 6 ya da 7 yıl sürelidir. Çocuklar bu süre zarfında, bütün Avustralya'da benzer olan geniş çapta bir programla yetiştirilir (Australian Information Service, s. 1).

İlkokulun hazırlık kısmındaki dersler, ana dil ve okuma-yazma becerisi, basit aritmetik, toplum ve sağlık eğitimi ve yaratıcı etkinliklerden oluşur. Daba üst ilkokul sınıflarında, İngilizce, matematik, sosyal çalışmalar, fen bilgisine giriş, müzik, resim, el işi, beden eğitimi ve sağlık dersleri verilir. Bazı okullarda da din, çeşitli diller ve müzik enstrümanı çalma gibi isteğe bağlı değişik konuları içeren dersler öğretilir (Australian Government Publishing Service, s. 61).

Yaş gruplarının okula kayıt durumuna göre, okullaşma, ilkokullarda % 100'e ulaşmıştır (The Europa Year Book, 1987, C. 1., s. 372).

3.3. Ortaöğretim

Ortaöğretim 7 veya 8. yıllarda başlar ve 12. yıla kadar devam edebilir. Çoğu genel tip orta okullar, karma eğitim uygulayan geniş kapsamlı veya çok amaçlı liselerdir. Bu liselerde geniş bir alanı içeren dersler ve etkinlikler kazandırılır. Liselerin çoğu ile diğer teknik okullar dülgerlik, ticari konular ve ev ekonomisi öğretmek için modern imkânlarla sahiptir. Bununla beraber bazı eyaletlerde liseler ve kolejler ev ekonomisi, ticaret, tarım ve teknik alanlara ayrılmışlardır. Bazı tarım liseleri yatılıdır. Bu özel okulların müfredat programları, pratik eğitim ve genel akademik konuları ele alır (Australian Information Service, s. 1).

Orta düzeydeki dışardan bitirme sınavları (lisenin üçüncü ve dördüncü yıllarından sonra) bütün eyaletlerde dönemler halinde gerçekleştirilir. Bitirmeler için öğrenciler ödev hazırlamaktan ve öğretmenler tarafından hazırlanan testleri başarmaktan sorumludur. Öğrencilerin yeterlikleri, okul içi ve okul dışı çalışmaları ile genel sınavlardaki başarı durumunun birleştirilmesi sonucu saptanır. Bu işlemler eyaletler arasında farklı şekilde uygulanmaktadır (Australian Information Service, s. 1).

3.4. Özürlü Çocukların Eğitimi

Hastalık veya bedensel özürlü ve uzaklıktan dolayı günlük okullara devam edemeyenlerin eğitim ihtiyaçları, her eyaletin baş şehrindeki eğitim daireleri tarafından mektupla öğretim okullarında gerçekleştirilir. Fiziksel olarak kendi evlerinde oldukları halde, ülkenin uzak köşelerinde bulunan çocuklara, Hava Okulları ile sınıf deneyimi kazandırılır.

Kraliyet Uçan Doktor Servisi (Royal Flying Doctor Service) tarafından geliştirilen iki yollu radyo şebekesi ile birbirinden yüzlerce kilometre uzakta olan öğrenciler ve öğretmenler birbirleriyle direkt olarak konuşurlar (Australian Information Service, s. 1).

Bedence ve zihince özürlü çocuklar, devlet ve gönüllü kuruluşlar tarafından işletilen resmî ve özel okullara devam ederler. Gönüllü kuruluşlar, cari masraflarını karşılamak için devlet yardımı alırlar. Bu okullarda, çocukların zihinsel, bedensel, duyuşsal, sosyal ve öğrenme eksikliklerini karşılamak için hizmet verilir (Australian Information Service, s. 2).

3.5. Yüksek Öğretim

Avustralya'da lisans öğrenimi yapmak isteyen öğrenciler, bir yıllık bir üniversite öncesi programı olan Temel Eğitim yılını okumak zorundadırlar. Bu üniversite ortamına kültürel geçişi sağlamaktadır (Avustralya'da Yüksek Öğrenim Toplantısı, s. 3).

Avustralya'da 35 devlet ve bir özel üniversite vardır. 1970'lerden beri bir taraftan var olanların genişletilmesi ve yeni üniversiteler kurulmasına rağmen, çoğu sınıflardaki öğrenci sayıları kontenjanlarının üzerindedir. Avustralya üniversitelerine 1984 rakamlarına göre 172.678 öğrenci devam etmekte idi. Bu öğrencilerin 106.019'u tam zamanlı, 50.682'si yarı zamanlı ve 15.977'si okul dışından devam eden öğrenciler idi. Üniversitelerin araştırma ve geliştirme alanları; insan bilimleri, siyasal, fizik, biyoloji, yerbilim gibi alanlarla, mühendislik, tarım, astronomi ve tıp gibi uygulamalı alanları kapsamaktadır. Lisansüstü çalışmaları ile bu alanlarda yapılan çalışmalar sürdürülmektedir. Avustralya'da bir öğrencinin üniversiteye girebilmesi bir önceki kurumdaki mezuniyet derecesine bağlıdır (Avustralya'da Yüksek Öğrenim Tanıtım Toplantısı s. 2) Australian Information Service, s. 2).

Yüksek lisans yapan öğrenciler seçkin bir gruptur ve bunlar sınavlarda çok yüksek seviyede akademik başarı göstermek zorundadırlar. Avustralya'da alınan dereceler Oxford, Cambridge ve Londra Üniversiteleri ile Amerikan Üniversiteleri tarafından lisansüstü öğrenimi için tanınır (Crammer Browne, s. 356).

Bütün Avustralya üniversiteleri özerktir. Eyalet ve Uluslar Topluluğu tarafından mali yardım görmelerine rağmen ne politika tayini, ne de verilen paranın harcama şekli konularında bir baskı yapılmaz. Her

üniversite, eyalet parlamentosunu, öğretim heyetini, üniversite mezunlarını ve yerel toplumun ileri gelen vatandaşlarını temsil eden kimselerden oluşan bir Konsey veya Senato tarafından yürütülür. Şansölye (chancellor), eyaletin mümtaz vatandaşları arasından seçilen ve görevini fahrı olarak yapan bir kimsedir. Şansölye yardımcısı (rektör) olan kişi "full time" olarak görevli olup yönetim işlerinin baş sorumlusudur ki bu konumu bir Amerikan üniversitesinin rektörü (president) ile kıyaslanabilir. Konsey ile birlikte çalışarak üniversite politikasının geliştirilmesine çalışır. Bütün akademik konular, kurumun profesörlerinden oluşan "Profesörler Kurulu" tarafından görüşülür. Bu kurul, ilgili fakülte veya bölümlerle yapılan görüşmelerden sonra Konsey'e tavsiyelerde bulunur (Crammer, Browne, s. 357). Dekan, ya Kurul tarafından atanır, ya da profesörler tarafından 2 veya 3 yıllık süre için seçilir (The International Encyclopedia of Higher Education, s. 553).

Avustralya'da bütün öğrenciler, Avustralya Üniversite Öğrencileri Ulusal Birliği'nin (National Union of Austrian University Students) üyesidir. Bu kuruluş çeşitli eyaletlerdeki öğrenci faaliyetlerini koordine eder. Her üniversitede, öğrenciler tarafından organize edilen ve öğrenci faaliyetlerinin merkezi olan bir öğrenci birliği binası da vardır (Crammer, Browne, s. 356-357).

Avustralya'da öğrenci ve uzmanlara, çalışmalarını için, çeşitli uluslararası plan ve burs tasarıları altında yardımda bulunulur. Colombo Planı, Özel Commonwealth Afrika Yardım Planı, Güney Pasifik Yardım Programı, Avustralya Üniversiteleri Uluslararası Gelişme Programı, Güney-Doğu Asya Eğitim Bakanları Organizasyonu bunlardan bazılarıdır (Australian Information Service, s. 2).

3.6. Yetişkin Eğitimi

Meslekî olan veya olmayan yetişkin eğitimi kursları, teknik ve uzak-tan eğitim kolejleri ile sunulur. Çoğu Avustralya Üniversitelerinde sürekli eğitim veren bölümler vardır. Bazı eyaletlerde sürekli eğitimden okul kurulları sorumludur. (Australian Information Service, s. 2). Amaç, mahallî halkta kültürel ilgiler uyandırmak ve bu ilgileri uygun faaliyetlerle sürdürmektir. Yıllarca bu yetişkinler grubunu çoğunlukla öğretmenler, banka memurları ve ev kadınları teşkil etmiştir; fakat, son zamanlarda pek çok çeşitli kurslar ve diğer faaliyetler daha değişik toplulukların isteklerini karşılayan bir durum yaratmıştır (Crammer, Browne, s. 359).

3.7. Öğretmenlerin Yetiştirilmesi ve Statüsü:

Bütün Avustralya eyaletlerinde resmî okul öğretmenleri devlet memurudur. Devlet memurluğu statüsüne uyan haklardan yararlanırlar; ancak, ilgili mevzuata da uymak zorundadırlar. Eyalet idarecilerinin işlettiği okullara öğretmen yetiştiren bütün öğretmen kolejleri Eğitim Daireleri tarafından denetlenir ve yönetilir. Bu kolejler ilkökul öğretmenleri için iki yıllık öğrenim verir; anaokulu (infant) sınıfları ve özürlü çocuk öğretmenleri gibi uzmanlar için ise daha uzun süreli programlar uygulanır. Katolik Kilisesine bağlı öğretmenlerin kendi öğretmen kolejleri vardır ve Victoria'da eyaletin bağımsız okullarına öğretmen yetiştiren bir kolej bulunmaktadır. Orta dereceli eyalet okulları öğretmenleri üniversitelerde yetişirler ve meslekî öğrenimlerini Eğitim Fakültelerinde (Schools of Education) yaparlar. Öğretmen aylıkları, Eğitim Dairesinin dışında bağımsız bir kuruluş tarafından tesbit edilir. Victoria'da bağımsız bir Öğretmen Mahkemesi kurulmuştur. Bir üye öğretmenleri, bir üye eyalet hükümetini temsil eder; üçüncü üye de bağımsız bir başkandır. Bu kuruluşun aylıklarla ilgili kararları, mahkemece tesbit edilen aylıkları ödemek zorunda olan hükümet tarafından reddedilemez (Crammer, Browne, s. 364).

Öğretmen meslek kuruluşlarının geçen yüzyıla kadar uzayan bir geçmişi varsa da bu kuruluşlar son otuz yıl içinde güçlü hale gelmişlerdir. Her eyaletde bir öğretmen sendikası bulunur ve 1921'de kurulan bir Avustralya Öğretmenler Federasyonu vardır. Memleket çapında faaliyet gösteren Federasyon, Avustralya'nın bütün eyaletlerinde çalışan öğretmenleri etkileyen politika güder (Crammer, Browne, s. 356).

4. AVUSTRALYA EĞİTİM SİSTEMİNİN YÖNETİM SÜRECİ

Avustralya Eyalet Hükümetlerinin eğitim örgütleri birbirinden farklıdır. Bununla beraber genel olarak karşılaşılan ortak sorunları çözmek için hükümetlerce birbirine benzeyen tedbirler alınmıştır (Özalp, s. 5). Kıtada her eyalette eğitim hizmetleri, mahalli hükümetlerin sorumluluğu altında bulunmaktadır. Federal Merkez, Eyalet Hükümetleri arazisi dışında kalan kıta içindeki saha ve deniz aşırı adaların eğitim işlerinden sorumludur. Bundan başka, yabancı memleketlerle eğitim alanında yapılan temaslar, kıtaya yeni gelen muhacirlerin eğitimi, yeni öğretim metotlarının eyalet eğitim dairelerine tavsiyesi gibi konularla bizzat meşgul olur (Özalp, s. 49). Avustralya'da Federal Eğitim Bakanlığı yoktur. Federal Hükümette bulunan Eğitim Dairesi Başbakanına bağlıdır.

Federal Hükümet Eğitim Dairesinin görevleri şu şekilde tanımlanır (Crammer, Browne, s. 117):

1. Eğitimle ilgili konularda Başbakanlığa tavsiyede bulunmak,
2. Eğitimle ilgili konularda başka memleket ve devletlerle ilişkiler kurmak,
3. Uluslar Topluluğu içinde eğitime ilişkin mesleklerle uğraşan makamlar arasında görüşmeler düzenlemek,
4. Eğitimle ilgili araştırmalara girişmek,
5. Herhangi bir Federal Hükümet makamınca eğitimle ilgili olarak istenilen istatistik ve bilgileri sağlamak,
6. Eyaletlere ve diğer makamlara eğitimsel maksatlarla malî yardım yapılması konusunda tavsiyede bulunmak.

Kuruluşundan bu yana, Federal Eğitim Dairesinin faaliyetleri genel olarak üç büyük alanda toplanmıştır: Araştırma ve enformasyon, öğrenci yetiştirme projeleri ve eğitim konusunda uluslararası ilişkiler. Federal Eğitim Dairesi'nin katıldığı diğer faaliyetler arasında bir de Uluslar Topluluğu Burslar Kurulu vardır. Eğitim Dairesi bu Kurul'a bir başkan ile bir sekreteryaya sağlar ve Uluslar Topluluğu Burs Planı ile Federal Hükümet Mezuniyet Sonrası Ödülleri'ne ait politikayı denetlemek ve bunların yönetimini koordine etmekten sorumludur. Ayrıca Avustralya'ya gelen göçmenlerin çocukları ve diğer öğrencilerin İngilizce öğrenmeleri için gerekli araştırma ve geliştirme çalışmalarında bulunur (Crammer, Browne, s. 118).

Altı Avustralya eyaletinde, küçük yerel farklar dışında, model esas bakımından aynıdır. Bir eyalet başkentindeki Eğitim Dairesi, o eyaletin bütün eğitim şebekesini denetleyen ve bu şebekeye enerji veren bir elektrik santrali gibidir. Bölge müdürleri, birçok görevi yerine getirmekle yükümlüdürler ve bazı işleri kendi kendilerine yapabilirler. Ayrıca son yıllarda okul müdürlerine ve okul kurullarına daha çok yetki verilmiştir (Crammer, Browne, s. 119).

Eğitim Dairesinin siyasî âmiri Eğitim Başkanıdır. Bakan, iktidarda bulunan hükümetin politikasına uygun olarak eyalet için bir eğitim programı geliştirir. Eğitim Dairesinde alınan önemli kararları, onun onaylaması ve belli başlı harcamalara onun izin vermesi gerekir. Pek önemli meseleleri yürürlüğe koymadan önce, mütalâasını ve onayını almak için Kabineye götürür (Crammer, Browne, s. 119).

Bakana bağı daimî baş görevli, Eğitim Müdürü veya Eğitim Genel Müdürüdür. Bu şahıs Kabine tarafından tayin edilir. Eğitim Müdürü, atandıktan sonra, iktidar partisinde ne gibi değişme olursa olsun, makamını muhafaza eder. Eğitim Müdürü, Bakanın danışmanıdır ve büyük yetkiye sahiptir. Verdiği herhangi bir karar, Bakanın tasvibi şartıyla, bütün eyaletteki her okula ve her öğretmene ulaşır. Eğitim dairesi planlamada çoğu defa hâkim rol oynar (Crammer, Browne, s. 120-121).

Her eyaletin eğitim örgütünde, kamu görevlileri hiyerarşisi vasıtasıyla taşra örgütüne ulaşan merkezî bir kontrol vardır. Bu yönetsel hiyerarşi içinde denetleyiciler ve okul müdürleri yer alır. Bununla birlikte bazı eyaletlerde, müfettişler tarafından temsil edilen müdürlükler şeklinde üniteler vardır. Bunlar bazen Bölge Müdürlükleri olarak da adlandırılır. Bu müdürlükler, buldukları yerlerde, yönetimin aşırı şekilde merkezleştirilmesini hafifletirler. Yöneticilerin bölge hizmetlerinin ilk basamağını, bölge halkı ile Eğitim Bakanlığı arasında ilişki kurma oluşturur. Bölge yöneticilerinin, bölgesindeki eğitim sorunlarının üstesinden gelebilecek, yerel ihtiyaçları karşılamak için, işlemlerde gerekli adaptasyon yapabilecek yeterlikte yapıya sahip kişiler olması aranır. Bununla beraber tek tür bir uygulama gerektiren durumlarda yetki, Bakanlığın en üst düzeyindeki bölümlerde toplanır. Geniş bir bölgede, düzensiz bir dağılım gösteren yerleşim yapısı bakımından bu durum bazen gereklidir (World Survey of Education V., s. 144).

Bölge yöneticileri, denetim, rehberlik ve mali kontrolden sorumludur. Genel politika Eğitim Dairesinin üst düzeydeki bürolarında formüle edilir. Bu daireler aynı zamanda sınavlardan ve program geliştirme çalışmalarından sorumludur (International Bureau of Education, s. 22).

Denetim ve değerlendirme çalışmaları, Eğitim Daireleri'ne bağı olan müfettişler vasıtası ile yürütülür. Müfettişlerin görevi, okullarda yapılan çalışmaların verimliliğini, öğretmenlerin kabiliyet ve başarılarını değerlendirerek bu konuda Eğitim Dairesi'ne bilgi vermektir. Üç öğretim bölümünün -ilk, orta ve teknik- denetimi, ayrı ayrı müfettişler vasıtası ile yapılır (Crammer, Browne, s. 123).

Eğitim harcamalarını kapsayan yıllık bütçe, Maliye Bakanlığına ve Kabineye Eğitim Bakanı tarafından sunulur. Okullara yapılan toplam harcamanın kaynağı eyalet ve Uluslar Topluluğu hükümetlerince konulan genel vergilerden elde edilen gelirlerdir. Hiç bir okul yıllık bütçe yapmaz; okulların bütün masrafları Eğitim Dairesi tarafından hesaplanır (Crammer, Browne, ss. 119-120).

6. SONUÇ

Altı eyaleti ile bir kıta devleti olan Avustralya, Dünyanın ayrı bir köşesinde, eğitimin temellerini İngiliz eğitim sistemine ve geleneklerine dayayan, İngiliz Uluslar Topluluğu Üyesi bir ülkedir.

Ayrı eyaletlerde, ayrı Eğitim Bakanlıklarına bağlı olarak yürütülen eğitim hizmetleri, eyaletler arasında farklılıklar taşırken, ülke bazında amaç, yapı ve süreç bakımından bir takım genel benzerlikleri de bünyesinde gösterir.

Oldukça geniş bir alana dağılan nüfusuna götürülen eğitim hizmetleri, henüz genç bir ülke olan Avustralya için oldukça iyi bir başarı grafiğini göstermektedir.

Büyük bir ada ve adalar ülkesi olarak geniş ve verimli toprakları, yerüstü ve yeraltı zenginlik kaynakları ile, dünyanın dört bir tarafından insan çeken Avustralya, insanını daha da iyi yetiştirme ve geliştirme yollarını aramaya devam edeceği benzenmektedir.

KAYNAKLAR

- Australian Government Publishing Service, *Australian in Brief*, Canberra 1985.
- Australian Information Service, *Fact Sheet on Australia*, Fact Sheet No: 38, 1985.
- Avustralya Büyükelçiliği, *Avustralya'da Yüksek Öğretim Tanıtım Toplantısı*, 6-7 Ekim 1992, Ankara.
- Crammer, J.F., G.S. Browne, *Çağdaş Eğitim*, Çev. A. Ferhan Oğuzkan, II. Baskı, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1977.
- Harris H.T.B., *The Administrative Structures of Education Case Studies on Sixteen Countries*, Division of Educational Policy and Planning, UNESCO, Paris, 1981.
- İstanbul Ticaret Odası, *Avustralya*, Oğuz Halûk Yalçın Ofset Yayınları, İstanbul 1971.
- Meydan Larousse, C. 1, İstanbul Meydan Yayınevi, 1969.
- Özalp Reşat, *Avustralya'da Eğitim Sistemi ve Teknik Öğretim*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1982.
- The International Encyclopedia of Higher Education V. 2*, Jossey-Bass Publishers, London 1978.
- UNESCO International Bureau of Education, *International Yearbook of Education*, V. XXXII, 1980.
- World Survey of Education II*, UNESCO, 1958.
- World Survey of Education V*, UNESCO, 1971.